

Van de 1,5 miljard euro die Nederlandse huishoudens jaarlijks doneren aan goede doelen is bijna 20 procent afkomstig van miljonairs. Mensen met meer dan 50.000 euro tekenen voor 80 procent van dit bedrag. Filantropische vermogensfondsen zijn daarnaast nog eens goed voor 184 miljoen euro.

Vermogende Nederlanders geven 80 procent van alle giften

Uit de alweer tiende editie van *Geven in Nederland*, een twejaarlijks onderzoek door de Vrije Universiteit naar het geefgedrag van Nederlanders, blijkt dat Nederlanders in 2013 bijna € 4,4 miljard ofwel 0,7 procent van het bruto binnenlands product hebben weggegeven.* Dit bedrag is de optelsom van de geschatte giften van huishoudens, nalatenschappen, fondsen, bedrijfsleven en opbrengsten van kansspelen. Door de onvolledigheid van informatie over nalatenschappen en vermogensfondsen is dit bedrag overigens een onderschatting.

Daling

Bij de giften door huishoudens – 45 procent van het totale geefbedrag – gaat het om € 1.544 miljoen in geld en € 400 miljoen in de vorm van goederen, zoals kleding en elektronica. De cijfers laten zien dat meer huishoudens geven: in 2013 gaf 90 procent, tegenover 86 procent in 2011. Het gemiddelde gegeven bedrag is wel gedaald: van € 240 in 2011 naar € 232 in 2013.

Het gemiddelde geefbedrag geeft overigens een vertekend beeld vanwege het 'Pareto-principe', ook wel de '80-20-regel' genoemd. Die regel komt erop neer dat 20 procent van de bevolking verantwoordelijk is voor 80 procent van het totaalbedrag aan giften.

Miljonairs

Nederlanders met een lager opleidingsniveau, minder inkomen en zonder eigen huis geven minder vaak. Maar meer nog dan deze verschillen zijn de vermogensverschillen van invloed op het geefgedrag. Dit blijkt overduidelijk als het aandeel van vermogensgroepen wordt vergeleken met het aandeel van het totaalbedrag aan giften.

De huishoudens met schulden zijn begrijpelijkerwijs verantwoordelijk voor een kleiner gedeelte van de giften (5 procent) dan hun aandeel in de bevolking (10 procent). De grootste groep huishoudens (44 procent) bezit maximaal € 50.000 aan vermogen en is verantwoordelijk voor 18 procent van de giften in Nederland. De

'FILANTROPEN MOETEN ZELF WETEN HOE ZIJ HUN GELD BESTEDEN'

Voormalig staatssecretaris van Financiën Steven van Eijck moet van de regering als 'kwartiermaker' onderzoeken hoe de samenwerking tussen overheid, ondernemers en filantropen beter kan. 'Zonder filantropie zou de kleur uit de samenleving wegtrekken.'

Oud LPF-staatssecretaris van Financiën Steven van Eijck heeft tal van bijbanen, en hij is onder meer voorzitter van de Samenwerkende Brancheorganisaties Filantropie (SBF). Daarmee vertegenwoordigt hij niet alleen de goededoelenorganisaties en fondsenwervende instellingen, maar ook de filantropische vermogensfondsen. In 2012 tekenden premier Mark Rutte en Van Eijck het convenant *Ruimte voor geven* voor een structurele samenwerking tussen regering en de sector filantropie.

De regering wil meer filantropie. Hoe kan ze dat bevorderen?

'Velen uit mijn achterban hebben hun vermogen overgedragen aan een stichting of vermogensfonds. Dat kapitaal kun je later niet naar je privébankrekening terugboeken. In het buitenland kan dat wel. De invoering van die mogelijkheid zou het klimaat in Nederland voor de filantropie zeker kunnen bevorderen. Daarnaast moeten we vermogensfondsen niet verplichten om te vertellen hoe groot hun kapitaal is, dat schrikt potentiële weldoeners af. Ze hoeven zich wat mij betreft ook niet te verantwoorden voor de doelen waaraan ze geven, het is tenslotte geen publiek geld.'

Maar als de regering nu wel invloed wil uitoefenen op het filantropisch kapitaal?

'Ze kan het gesprek aangaan met filantropen.'

Welke impact heeft de filantropie op de samenleving volgens u?

'Ik begrijp dat jullie aan alles graag een prijskaartje willen hangen, maar de impact van filantropie op de samenleving is lastig precies te duiden. Laat ik het zo formuleren: als Nederland een jaar geen kabinet zou hebben, dan gaat het land niet naar de knoppen. Maar zonder filantropie zou de kleur uit de samenleving wegtrekken.'

Wat moeten we doen om dat te voorkomen?

'We moeten beseffen dat de samenleving aan het veranderen is en dat we samen de nieuwe maatschappij vorm moeten geven. Dat kunnen we bevorderen door de wet- en regelgeving aan te passen, door andere beleidsaccenten te leggen.'

(JVD/MH)

grote groep huishoudens met een vermogen tussen € 50.000 en € 500.000 (38 procent) is verantwoordelijk voor bijna de helft van de giften (48 procent). De 5 procent huishoudens met een vermogen tot € 1 miljoen ten slotte is goed voor bijna 10 procent van de giften. De kleine groep huishoudens met een vermogen van meer dan € 1 miljoen – één op de vijftig huishoudens in Nederland – blijkt verantwoordelijk voor bijna 20 procent van de giften door de huishoudens, totaal dus ongeveer € 300 miljoen. De huishoudens met een vrij besteedbaar vermogen van € 50.000 of meer tekenen bij elkaar dus voor bijna 80 procent van het jaarlijkse geefbedrag.

Bedrijven en vermogensfondsen

Naast de huishoudens zijn bedrijven verantwoordelijk voor een groot deel van de bijdragen aan goede doelen. Naar schatting dragen zij € 1.363 miljoen bij, 31 procent van het totale geefbedrag van € 4,4 miljard. Bedrijven steunen goede doelen zowel in de vorm van sponsoring (€ 896 miljoen) als met giften waarvoor geen tegenprestatie wordt verwacht (€ 468 miljoen). De totale bijdrage van bedrijven is in 2013 weliswaar licht afgenomen, maar veel minder dan verwacht kon worden vanwege de economische crisis.

Een relatief klein deel van het totaalbedrag aan giften – € 184 miljoen – is afkomstig van vermogensfondsen. De huidige schattingen zijn gebaseerd op bronnen waarvan de validiteit en betrouwbaarheid kan worden bepaald. Op basis van een schatting van de rendementen van vermogensbeheer kan geconcludeerd worden dat de bijdrage van vermogensfondsen flink hoger moet zijn. De jaarcijfers van vermogensfondsen zijn echter niet eenvoudig toegankelijk. Bovendien is het onmogelijk om een schatting over de totale populatie van fondsen te geven. De cijfers voor fondsen en nalatenschappen zijn daarom nog steeds onvolledig en moeten derhalve als een ondergrens worden geïnterpreteerd.

Instrumenten

Wat zeggen deze cijfers nu over de maatschappelijke betekenis van filantropie in Nederland? Op basis van de resultaten van *Geven in Nederland* kunnen we zeggen dat de betrokkenheid van Nederlanders bij goede doelen nog steeds hoog is. Die betrokkenheid toont zich in de omvang en impact van vrijwillige bijdragen. De komende jaren zal duidelijk worden of de vrijwillige bijdragen van burgers voldoende zijn om de schokken op te vangen die de economische crisis en de bezuinigingen door de overheid hebben veroorzaakt. Eén ding is nu al duidelijk: om de burgerkracht optimaal aan te spreken, blijft de inzet van de vermogende burger hard nodig. Om de vermogende Nederlanders – vaak ondernemers – nog meer bij de filantropie te betrekken, is een veel zakelijker ofwel bedrijfsmatiger en efficiënter manier van werken vereist dan nu gebruikelijk is bij goededoelenorganisaties. Ook is er behoefte aan nieuwe financiële instrumenten die zakelijke investeringen in de kwaliteit van de samenleving mogelijk maken. Denk daarbij aan *crowdfunding*, *social impact bonds*, en *venture philanthropy*. In de geest van het convenant *Ruimte voor geven* (2011) tussen de regering en de filantropische sector kunnen deze instrumenten met de overheid en het bedrijfsleven mogelijk verder ontwikkeld worden.

Noot

* Deze bijdrage is gebaseerd op gegevens en teksten uit *Geven in Nederland 2015* (R. Bekkers, T. Schuyt & B. Gouwenberg (red.), Amsterdam: Reed Business Information, 2015).

René Bekkers is bijzonder hoogleraar Sociale Aspecten van Prosociaal Gedrag aan de Vrije Universiteit te Amsterdam.